

Шарикҳо дар Осиёи Марказӣ

НАТО ҳамкориро бо давлатҳои шарикҳои осеёмарказии худ – Қазоқистон, Қирғизистон, Тоҷикистон, Туркманистон ва Ўзбекистон бардавом густариш медиҳад. Ин дар доираи сиёсати вусъат додани алоқаҳои беруна бо минтақаҳои аз нуқтаи назари стратегӣ муҳим, ки беҳавфӣ ва эътидоли онҳо бо амнияти умумии Атлантикаи Шимолӣ вобастагии мустақкам дорад, ба амал бароварда мешавад. Ҳар яки ин панҷ давлат барои таъсири мусбӣ расонидан ба рушди баъдинаи Афғонистон, ки дар ин чараён Паймони Атлантикаи Шимолӣ фаъол ширкат меварзад, салоҳияти кофӣ дорад.


Чуноне дар Консепсияи нави стратегии НАТО, ки дар саммити Лиссабон моҳи ноябри соли 2010 қабулгардида оварда шудааст, қавӣ гардонидани амнияти минтақаи евроатлантикӣ тавассути шабакаи васеи муносибатҳои шарикӣ бо ташкилоту мамлакатҳо дар тамоми ҷаҳон бо самари том дастрас мегардад. Дар шаҳри Лиссабон бо мақсади боз ҳам пурра, фасеҳ ва ба дурнамо самтдор шудани муқолимаву ҳамкорӣ фаъолияти мақсаднок оид ба ислоҳоти сиёсати шарикии НАТО фаъолияти мақсаднок ба роҳ монда шуд. Сиёсати нав дар машварати вазирони корҳои хориҷӣ дар шаҳри Берлин дар моҳи апрели соли 2011 тасдиқ шуда буд.

Сохтори муносибатҳои шарикӣ ва нақшаи ҳамкории НАТО барои муқолима оид ба масоили амният ҷаҳорҷӯбаи васеъ пешниҳод карда, барои ҳамкории амалии тарафайн бо давлатҳо - иштирокчиёни НАТО ва дигар мамлакатҳои шарик аз рӯи доираи васеи самтҳо имконият фароҳам меоварад. Ин ба шаффофии муносибатҳо мусоидат карда, эътимоди байниҳамдигариро қавӣ месозад ва барои ҳалли масоили умумии беҳатарӣ мусоидат мекунад.

Тамоми панҷ мамлакатҳои Осиёи Марказӣ давраҳои аввал дар фаъолияти Шӯрои ҳамкории Атлантикаи Шимолӣ ширкат варзида буданд. Ин форум аз тарафи Иттиҳоди Атлантикаи Шимолӣ барои муқолима соли 1991 ба ҳайси қадами нахустин дар барҳам додани садди байни Шарқу Ғарб ва барпо кардани муносибатҳо бо мамолики аъзои собиқӣ Созишномаи Варшава барпо дода шуда буд. Дертар, соли 1997 ба ҷои ин ниҳод Шӯрои ҳамкории евроатлантикӣ



Президенти Қирғизистон Алмазбек Атамбоев ва Дабири Кулли НАТО Андерс Фог Расмуссен дар қароргоҳи НАТО 17 сентябри соли 2013 баъди мулоқоти дучониба анҷумани матбуотӣ доир карданд, ки дар доираи он масоили марбут ба амнияти минтақавӣ ва ҳамкории баъдина зимни баррасӣ қарор гирифт.

-  p2 Таҳдидҳои умумии минтақавии амният
- p5 “Шарикӣ барои сулҳ”: ҷаҳорҷӯбаи мутобикшудаи ҳамкорӣ
- p7 Андозаҳои чандтарафа
- p7 Самтҳои асосии ҳамкорӣ
- p8-14 Ислоҳот дар соҳаҳои дифоъ ва амният

созмон дода шуд. Аз панҷ мамлакати мавсуф чортоаш фавран аз имкониятҳое, ки барномаи “Шарикӣ барои сулҳ” медиҳад, истифода бурда, ба ин лоиҳаи азими ҳамкориҳои амалии дучониба(соли 1994 таъсис ёфтааст) ҳамроҳ гардид (Чумхурии Тоҷикистон дертар дар соли 2002 ҳамроҳ гашт). Дар саммити шаҳри Истамбул, ки соли 2004 сурат гирифта буд, сарони мамлики узви НАТО тасмим гирифтанд, ки ҳамкорӣ бо минтақаи Осиёи Марказӣ ва Қафқозро барои Паймони Иттиҳоди евроатлантикӣ чун самти афзалиятнок интихоб кунанд.

Муносибатҳои ҳар як мамлакат бо НАТО ба таври мухталиф сурат мегирифтанд, чунки ҳар давлати шарик худ интихоб менамуд, ки чӣ тавр ва дар кадом соҳаҳо ҳамкоро ба роҳ монад. Ба ғайр аз ҳамкорӣ бо Паймони Атлантикаи Шимолӣ, якчанд давлатҳои шарикҳои Осиёи Марказӣ ҳамчунин дар ташкилотҳои дигари минтақавӣ низ аз рӯи самти бехатарӣ ва амният ширкат меварзанд. НАТО дар хоҳиши ин давлатҳо, ки бо Паймони Атлантикаи Шимолӣ ҳамкорӣ намуда, дар як вақт бо ташкилотҳои дигар муносибатҳои пайдор устувор қардан мехоҳанд, ягон зиддиятеро намебинад.

Таҳдидҳои умумии минтақавии амният

Роҳи бузурги абрешим, ки аз ин минтақа мегузашт, байни Аврупуву Осиё ба табодули мол, донишу ғояҳо мусоидат мекард, бинобарин таърихан минтақаи Осиёи марказӣ хеле муҳим буд. Ва имрӯз низ он моҳияти таърихии худро аз даст надодааст.

Дар шароитҳои кунунии амниятӣ дар назди мамлики НАТО ва шарикҳои ӯ дар Осиёи Марказӣ масъалаҳои умумии калидӣ оид ба таъмини амният меистанд. Барои терроризм, ифротгароии динӣ, низоъҳои этникӣ, мамлики номутараққӣ, ҷинойтгарии муташаккил, паҳншавии силоҳи маҳви умум ва гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир сарҳадҳо вучуд надоранд ва бар алайҳи онҳо фақат тавассути амалиёти муттафиқонаи байналхалқӣ мубориза бурдан мумкин аст.

Агар ба минтақа назари фарох андохта шавад, дарёфтани мумкин аст, ки вазъияти Афғонистон мустақим ё ки ғайримустақиман ба сулҳу субот дар Осиёи Марказӣ таъсир менамояд ва баръакси он. Иштироки НАТО дар минтақа соли 2003, баъди бар ўҳда гирифтани фармондеҳӣ ба Қувваҳои байнулмилалии мададгори амният дар Афғонистон (ҚБМАА - ИСАФ) боз ҳам афзуд. Айнан аз ҳамин сабаб, НАТО шарикҳои осиемарказии худро ба муқолимаи сиёсӣ оид ба субот ёфтани вазъ дар Афғонистон ва умуман минтақа, аз ҷумла оид ба рисолати НАТО баъди соли 2014 ҷалб мекунанд.

Намояндаи махсус оид ба Қафқоз ва Осиёи Марказӣ

Дар Саммити моҳи июни соли 2004-ум дар Стамбул давлатҳои НАТО бақарор омаданд, ки Намояндаи махсус оид ба Қафқоз ва Осиёи Марказиро таъин кунанд. Дар аввал ин вазифаро Роберт Симмонс иҷро менамуд, ҳоло бар дӯши котиби собиқи матбуоти НАТО Чеймс Аппатурай гузошта шудааст. Нақши ӯ дар густариш ва нигоҳдошти алоқаҳои қорӣ бо пешвоёни минтақавӣ дар мақоми оӣ, ки бо мақсади мустақкамсозии амнияти минтақавӣ ва мусоидат баҳри истифодаи мувофиқи дастгоҳҳои ҳамкорӣ амалӣ мешавад, зоҳир меёбад.

Ў бо ашхоси расмӣ минтақа ва ҳамкорони худ аз ташкилотҳои дигар чун Созмони Милали Муттаҳид, Созмони Амният ва Ҳамкории Аврупо ва Иттиҳоди Аврупо ҳамкории наздикро ба роҳ мемонад. Ба шарофати ин алоқаи доимии байни ташкилотҳо идома ёфта, фаъолияти ин мақомот ба пуррагӣ самара хоҳад дод. Ба Намояндаи махсус оид ба Қафқоз ва Осиёи Марказӣ дар густариши алоқаи ҳамкорӣ барои ҳар як минтақа ду ходим ба алоҳидагӣ ёварӣ мекунанд.



© NATO

Гуногунрангии этникии Афғонистон зимнан он маъниро дорад, ки аксарияти мамолики Осиёи Марказӣ ҳамчунин, бо чомеа ва ходимони муҳими маҳаллӣ алоқаҳо доранд, ки метавонанд барои таъмини сулҳу субот ва босозии Афғонистон таъсири мусбӣ дошта бошанд. Мамлакатҳои Осиёи Марказӣ ҳамчунин дар таъмини эътидол дар Афғонистон манфиатдоранд, зеро онҳо мехоҳанд хавфи паҳншавии безътидолиро ба ҳудуди мамлакатҳои худ пешгирӣ намоянд ва бо таҳдиди қочоқи маводи муҳаддир аз Афғонистон мубориза мебаранд.

Ҳамкорӣ дар соҳаи амният дар партави Афғонистон ва аҳамияти ҳамкориҳои минтақавӣ.

Мамлакатҳои Осиёи Марказӣ таҳти сарпарастии НАТО дар Афғонистон ба амалиётҳои ҚБМАА ёрдам медиҳанд. Ин дастгирӣ дар шакли рухсат барои парвоз дар фазои давлатӣ ва истифодаи ниҳодҳои ҳарбии баъзе давлатҳои НАТО дар сарзамини ин кишварҳо сурат мегирад. Ба ғайр аз ин, ҷумҳуриҳои Қазоқистон, Қирғизистон, Тоҷикистон ва Ўзбекистон (дар қатори Беларус, Руссия ва Украина) шабакаи роҳи оҳан ва (ё ки) автомобилиро пешниҳод намудаанд, ки тавассути онҳо борҳои бетаҳдид барои ҳаёт ба Афғонистон ё ин ки аз Афғонистон интиқол мешаванд. Ин Хатти Шимолии таъмини қўшунҳои Эътилоф ҳамчунин ба шарикҳо аз Осиёи Марказӣ имкон медиҳад, ки шабакаҳои нақлиёти додашударо ба хатсайрҳои дарозмуддати тиҷоратӣ табдил диҳанд. Ин хатсайрҳо Афғонистонро ба мамлакатҳои Осиёи Марказӣ ва дар навбати худ минтақаро бо Аврупо мепайванданд. Таҳаввули баъдинаи роҳҳои оҳани минтақавӣ дар ин минтақа аз нуқтаи назари иқтисодӣ инкишофнаёфтаи ҷаҳон муҳим гашта, концепсияи “Роҳи нави абрешимӣ” - минтақаи аз лиҳози инфрасохтори нақлиётӣ, ахбору коммуникатсионӣ ва энергетикӣ ҳамбастаро ба воқеият наздик мекунад.

Истифода аз имкониятҳои ҳамкориҳои минтақавӣ баҳри таъмини сулҳу субот дар Афғонистон боз як вазифаи кишварҳои Осиёи Марказӣ аст. НАТО чунин мешуморад, ки раванди Истамбул -“Дили Осиё” барои амалӣ гардонидани ҳамкорӣ андозаи пурарзиш аст. НАТО дар ин чараён фаълро иштирок меварзад. Ҳамчунин дар амал ҷиҳати бартароф намудани фалокату офатҳо чораҳои барои мустақам намудани эътимод тарафдорӣ мекунад. Шарикони НАТО дар Осиёи Марказӣ дар сатҳи дучониба ҳиссаи пурқимати худро ба таъмини сулҳу ва барқарорсозии Афғонистон мегузоранд.

Ҷумҳурии Қазоқистон барои дастгирии Афғонистон имкониятҳои васеи саховатмандона пешниҳод кард, ки ин дар доираи сармоягузорӣ, ёрдам ба хоҷагии қишлоқ, сохтмони мактаб, беморхона, роҳҳои оҳан ва ба донишҷӯёни афғон имконияти гирифтани стипендияҳо ҷиҳати таҳсил кардан дар Қазоқистонро медиҳад, амалӣ мешавад. Ҷумҳурии Тоҷикистон

Миссияи ИСАФ-и НАТО

Таҳкими амният дар Осиёи Марказӣ бевосита бо истиқрори сулҳу субот дар Афғонистон марбут аст. Тағйир ёфтани вазъият дар Афғонистон билвосита ё бевосита ба ҳолати сулҳу амният дар минтақа вобаста аст. НАТО ҷиҳати болоравии иқтидор ва эътимоднокии Нерӯи миллии амнияти Афғонистон (НМАА) муттасил ҷаҳд мекунад, то ҳудуди Афғонистон аз нав ба гурезҳои террористу терроризм табдил наёбад. Нерӯҳои муқтадир ва тайёрии мувофиқдоштаи Афғонистон эҳтимоли муассирии ҳолати даргириро ба мамолики ҳамсоҳаи заиф намуда, ҷиҳати таъмини сулҳу субот дар минтақа ҳиссаи арзандаи худро мегузоранд. Нерӯи миллии амнияти Афғонистон соҳиби натиҷаҳои пурсамаранд: ба шарофати амалиёти сулҳовари ин нерӯҳо шароити умумии беҳатарӣ дар Афғонистон торафт беҳтар мегардад.

ИСАФ дар таҳкими амният ба ҳукумати Афғонистон мувофиқи санадҳои дахлдори Шӯрои амнияти СММ то охири соли 2014 мадад мекунад. Таҳвили батадриҷи вазифаи таъмини амният мувофиқи нақша ва бомувафаққият сурат мегирад, то дар муддати муайяншуда, яъне охири соли 2014 ин масъулият пурра ба дӯши НМАА гузарад. НАТО нақши сулҳовари худро баъди соли 2014 низ ба шакли ғайрифаъл иҷро хоҳад кард, то ба нерӯҳои афғон дар инкишофи рушди кишвар ёварӣ кунад.



© NATO

Президенти Қазоқистон Нурсултон Назарбоев ва Дабири Кулли НАТО бо намоёндагони ВАО дар қароргоҳи олии НАТО 25-октябри соли 2010 баъди мулоқоти дучониба оид ба ҳамкорӣ аз ҷумла, дар соҳаи дифоъ ва дастгирии амалиёти ҳарбӣ дар Афғонистон таҳти сарпарастии НАТО сӯҳбат анҷом медиҳанд.



© NATO

Президенти Ўзбекистон Ислам Каримов ва Дабири Кулли НАТО 24-январии соли 2011 бо мақсади муҳокимаи мадад ба Афғонистон ва воситаҳои вусъат додани шарикӣ дучониба ва ҳамкорӣ байни Ўзбекистону НАТО мулоқот мекунад.

талашҳои оид ба интиқоли молу ҳаракати мардумро аз рӯи дарёи Панҷ, ки тавассути он хатти сарҳади байни Тоҷикистону Афғонистон мегузарад, муттасил дастгирӣ мекунад. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар якҷоягӣ бо Ташкилоти рушди Оғохон ва Ҳукумати Афғонистон барои ба итмом расонидани корҳо оид ба сохтмони якчанд пулҳо ширкат варзид, ки миқдори иловагии онҳо дар оянда сохта мешаванд. Туркменистон ба Афғонистон қисман аз маблағи худ қувваи барқ интиқол карда, дар раванди коркарди лоиҳаи хатти лӯлаи гази ТАПИ ва роҳи оҳан, ки Туркменистон, Афғонистон ва Тоҷикистонро мепайвандад, иштирок мекунад. Мутахассисони Ўзбекистонӣ дар пиёда гардондани як қатор лоиҳаҳои оид ба рушди инфрасохтор дар Афғонистон, аз ҷумла барқарор намудани даҳ пуле, ки навоҳии шимолии мамлакатро бо пойтахт мепайвандад ва сохтмони роҳи оҳани нахустин дар Афғонистон аз рӯи масири Хайратон - Мазори Шариф ва интиқоли қувваи барқ ба Кобул кӯмак карданд.

Ба андешаи НАТО, самарайи ин ҷаҳду талашҳо дар сурати чандтарафа будани онҳо меафзояд, аз ин рӯ, тамоми мамолики шарикӣ осеёимарказии худро ба он даъват мекунад, ки онҳо дар раванди “Дили Осиё” ба шакли пурра ширкат кунанд.

Ҷойгиршавии наздики ҷуғрофии мамолики Осиёи Марказӣ ва Афғонистон ва ҳамчунин мушкилиҳои мавҷудаи дохилии вобаста ба ифротгароии динӣ дар ҳудуди ин кишварҳо ҳамкорӣ бо давлатҳои НАТО-ро аз лиҳози дарёфти аксулҳаракоти муносибтар алайҳи таҳдиди терроризм ҳавасманд мекунад. Мамлакатҳои шарикӣ Осиёи Марказӣ тавассути иштироки худ дар Барномаи амалиёти зидди терроризм, ки аз тарафи ШҶЕАШ баъди амалҳои террористии 11-уми сентябри соли 2001 қорбаст шуда буд, ҳиссаи арзандаи худро мегузоранд. Ҳамкорӣ дар ин соҳа табудули иттилоъ ва иштирокро дар машқу тадбирҳои, ки ба баланд бардоштани иқтидори нерӯҳои маҳаллӣ дар мубориза алайҳи терроризм равона шудаанд, дар бар мегирад. Ҳачунин беҳтар намудани масъалаи тайёри нисбати бартароф намудани оқибатҳои ҳамлаи эҳтимолии террористӣ хеле муҳим аст. НАТО дар доираи амалӣ гардонидани дурнамои зидди террористии умумичаҳонии Созмони Милалӣ Муттаҳид дар Осиёи Марказӣ талашҳои минтақавиро дастгирӣ мекунад. Қайд намудан муҳим аст, ки баъди соли 2014 дар назди давлатҳои Осиёи Марказӣ чун пешина дар вобастагӣ бо ифротгароӣ ва терроризм таҳдидҳо боқӣ монданашон эҳтимол аст, онҳо ҳамчунин бояд масъалаҳои дохилии худро вобастагӣ ба рушди баробари иҷтимоӣ-иқтисодӣ, идораи софдилонаи давлатӣ, демократия ва ҳуқуқҳои инсон ҳал намоянд. НАТО ҳозир аст, ки ба шарикҳои Осиёи Марказии худ барои таъсис додани институтҳои демократӣ ва институтҳои гузоришдиҳанда оид ба бехатарӣ, чуноне ки чунин тадобируро дар бештар мамлакатҳои дигар андешида буд, кӯмак расонад.

“Шарикӣ барои сулҳ”: чаҳорчӯбаи мутобиқшудаи ҳамкорӣ

Моҳияти барномаи “Шарикӣ барои сулҳ”(ШБС), ки соли 2014-ум 20-солагии худро ҷашн мегирад, дар муносибатҳои шарикӣ ҳар як давлати шарик дар алоҳидагӣ ва НАТО аст. Ҳамкорӣ ба имконият, мақсад ва талабҳои ҳар як давлат мувофиқ гардонида шуда, дар якҷоягӣ бо давлати шарик сурат мегирад. Шарикҳо аз номгӯи васеи тадбир интиҳоб намуда, таҳти унвони “Барномаи инфиродии шарикӣ ва ҳамкорӣ” (БИШҲ) барномаҳои дусолаи ҳамкорӣ тартиб медиҳанд.

Чорабиниҳои пешниҳодшуда дар аксари ҳолат ба тамоми соҳаҳои фаъолияти НАТО иртибот доранд, аз ҷумла ислоҳоти низомӣ, сиёсати дифоъ ва банақшагири, муносибатҳои низомӣ-шаҳрвандӣ, қорҳои таълимӣ—маърифатӣ, банақшагирии фавқуллодаи шаҳрвандиву бартараф кардани офатҳо ва ҳамчунин ҳамкорӣ дар соҳаи илм.

Барномаи ҳамкорӣ байни НАТО ва ҳар як давлати шарикӣ Осиёи Марказӣ ба тарзи гуногун, мувофиқи талабот ва манфиатҳои онҳо сурат гирифта буд.

Қазоқистон – шарикӣ фаъолтарини НАТО дар ин минтақа – дар номгӯи пурраи чорабиниҳои шарикӣ иштирок карда, соли 2006-ум дар якҷоягӣ бо НАТО “Нақшаи амали инфиродии шарикӣ” (НАИШ)-ро қор карда баромад. Ин механизми нави шарикӣ аз тарафи давлатҳои НАТО баъди саммити Прага (соли 2002-ум) иқдом ёфта, ба он мамлакатҳои шарикӣ нисбат дорад, ки иродаи озоди сиёсӣ дошта, бо НАТО муносибатҳои умқтар карда метавонанд. НАИШ, ки даври дусола дорад, механизмҳои гуногуни ҳамкориро ба ҳам меоварад, тавассути он Қазоқистон дар доираи нақшаи амал бо Паймони Атлантикаи Шимолӣ барои мақсадҳои пешгузошташуда ҷиҳати ислоҳот дар сатҳи кишвар ҳамкорӣ мекунад. Мувофиқи созишнома Ҳукумати Қазоқистон нақшаи ислоҳот, афзалиятҳо ва мӯҳлатҳои муваққатии мувофиқро муайян мекунад. НАТО ризоият медиҳад, ки бо назардошти хусусиятҳои мамлакат маслиҳатҳои мақсаднок диҳад, давлатҳои алоҳидаи аъзои НАТО баҳри дастгирии дуҷониба саъй карда, барои амалӣ гардонидани чораҳои ислоҳоти дохилии давлат кӯмак мерасонанд. Қазоқистон ва НАТО пай ҳам оид ба се НАИШ созиш карда, дар аввали соли 2014 НАИШ-и чорумро муҳокима намуданд. Бо ҳамин иқдом Қазоқистон боз як бори дигар майлу рағбати худро нисбати шарикӣ бо НАТО собит намуд.

Қирғизистон барои рушди фаъолиятҳои ҳамкорӣ таваҷҷӯҳи бештари худро изҳор карда, соли 2007-ум розӣ шуд, ки дар барномаи Банақшагири ва ҷараёни таҳлили ШБС иштирок кунад. Баъди даргириҳои сиёсии соли 2010 ҳукумат ва парлумони нави Қирғизистон муносибатҳои худро бо НАТО аз нав тасдиқ намуданд. Қирғизистон бо таваҷҷӯҳи хоса барномаи мутобиқкунии иҷтимоӣ ва тақмили малакаҳои низомии захиравиро қабул намуда, барои амалӣ гардонии лоиҳаи Фонди мақсадноки НАТО–ШБС оид ба тақомули объектҳои нигоҳдошти силоҳи тирандозӣ ва силоҳи сабуку лавозимоти ҷангиро дархост намуд ва ҳамчунин нисбати дар шаҳри Бишкек кушодани дафтари НАТО тайёрии худро изҳор дошт.



Президенти Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон бо Дабири Кулли НАТО 10-апрели соли 2013 барои муҳокимаи ҷанбаҳои ҳамкорӣ дуҷониба, амнияти минтақавӣ ва мубориза зидди маводи муҳаддир мулоқот мекунад.

© NATO

Тоҷикистон дар байни мамлакатҳои Осиёи Марказӣ ба барномаи ШБС охирин шуда соли 2002 ҳамроҳ шудааст. Аз ҳамон давра Тоҷикистон фаолияти шарикиро тавсеа дода, хусусан, нисбати ҷузъҳои оид ба тайёри ва амалҳои ҷавобӣ ба офату фалокатҳо (банақшагирии фавқуллоддаи шахрвандӣ) ва лоиҳаҳои оид ба ҳалҳои силоҳ, ки тавассути механизмҳои фонди мақсадноки НАТО–ШБС амалӣ мегарданд, тавачҷӯҳи хоса зоҳир мекунад. Дар ҷараёни мулоқоти байни Тоҷикистон ва НАТО, ки ба қарибӣ сурат гирифта буд, имкониятҳои ҳамкории боз ҳам муфидтар дар таъмини амнияти сарҳадоти давлатӣ ва дипломатияи ҷамъиятӣ мавриди омӯзиш қарор гирифта буданд.

Дар муқоиса бо шарикҳои дигари НАТО дар Осиёи Марказӣ ҳамкорӣ бо Туркменистон маҳдудтар буда, фақат ҷорабиниҳои соҳаи ғайринизомиро дар бар мегирад. Аммо саъю талоше, ки ин давлат дар солҳои охир ба анҷом расонида истодааст барои кушода шудани роҳҳои ҳамкорӣ ва муқолама бо мамолики ҳамсоя ва ташкилотҳои байналхалқӣ ва ҳамчунин барои пайдо намудани имкониятҳо ҷиҳати умқтар намудани ҳамкорӣ бо НАТО равона гардидааст.

Ҳамкорӣ бо Ўзбекистон дар солҳои аввали шарикӣ нисбатан босамар сурат мегирифт. Аммо ин раванд баъди воқеаҳои Андиҷон дар соли 2005-ум хеле коҳиш ёфт, ки дар натиҷаи он мамлакатҳои НАТО ба гузаронидани таҳқиқи байналхалқии мустақил даъват намуданд. Дар тӯли якчанд соли охир ҳамоҳангии сиёсӣ ва ҳамкории амалӣ аз нав вусъат ёфтанд. Ўзбекистон розӣ шуд, ки дар Тошканд Дафтари корманди НАТО оид ба алоқаҳо ва ҳамоҳангӣ бо мамлакатҳои Осиёи Марказӣ кушода шавад ва ҳамчунин, ҳамоҳангӣ бо Иттиҳоди аз рӯи як қатор самтҳо аз он ҷумла, ислоҳоти таълими ҳарбӣ ва дипломатияи ҷамъиятӣ тақмил медиҳад..

Ходими НАТО оид ба алоқа ва ҳамоҳангии мамлакатҳои Осиёи Миёна дар Осиёи Миёна

Ходими НАТО оид ба алоқа ва ҳамоҳангӣ бевосита бо мақомоти давлатии мамлакатҳои Осиёи Миёна бо мақсади истифодаи пурраи дастгоҳҳои шарикӣ бо НАТО дар доираи барномаҳои ҳамкории онҳо бо Иттиҳоди Атлантикаи Шимолӣ қор мебарад. Бо дастгирии қисми хурди ёварон ходими НАТО оид ба алоқа ва ҳамоҳангӣ, ҳамчунин масъулияти вакили дипломатии НАТО-ро ба дӯш мегирад. Ин дар навбати худ ба ҳамкории амалии НАТО бо шарикони худ дар Осиёи Миёна хусусан, банақшагирии дифоъ ва таҳлил, банақшагирии фавқуллоддаи шахрвандӣ, дастгирии амалиётҳои НАТО, таълим ва омодакунии ҳарбӣ, ҳамкории илмӣ ва экологӣ, дипломатия мусоидат мекунад. Ходими НАТО оид ба алоқа ва ҳамоҳангӣ боз бо мақомоти байналхалқии дигари минтақа чун сафоратхонаҳои мамолики аъзои НАТО ва ташкилотҳои байналхалқии соир аз ҷумла, миссияҳои Созмони Милалӣ Муттаҳид, Созмони амниятӣ ҳамкорӣ дар Аврупо, Иттиҳоди Аврупо, Созмони байналхалқии Ҳилоли Аҳмар дар алоқамандӣ фаъолияти сӯдманд мебарад. Қазоқистон нахустин шарикӣ НАТО дар Осиёи Марказӣ буд, ки Ходими НАТО оид ба алоқа ва ҳамоҳангиро пазируфт. Аз моҳи марти соли 2013-ум Ходими ҳозираи НАТО оид ба алоқа ва ҳамоҳангӣ дар Ўзбекистон фаъолият мебарад, ки ин ҷо Идораи он ба ҳайси намоёндагии дипломатӣ қарор гирифтааст.



© NATO

Арзишҳои шарикӣ

Шарикӣ бо ҳамкориҳои амалӣ маҳдуд намегардад. Дар ин ҷо сухан дар бораи арзишҳои низ меравад. Вақте ки мамлакатҳо – шарикҳо ба барномаи “Шарикӣ барои сулҳ” ҳамроҳ мешаванд, онҳо Ҳуҷҷати чаҳорҷӯбавии ШБС-ро ба имзо мерасонанд. Бо ҳамин иқдом шарикон ба худ масъулияти таъмини талабҳои ҳуқуқи байналхалқӣ, Ойинномаи СММ, Эъломияи ҳуқуқи башар, Паймони ниҳиии Ҳелсинки, созишномаҳои байналмилалӣ оид ба ҳалли силоҳ ва назорати аслиҳа; худдорӣ аз таҳдидандозӣ ва ва истифодаи зӯрӣ нисбати давлатҳои дигар; риояи сарҳадоти мавҷуда; ҳалли осоиштаи муноқишаҳо ба зимма мегиранд.

Дар Ҳуҷҷати чаҳорҷӯбавӣ ҳамчунин масъулияти давлати аъзои НАТО оид ба машварат кардан бо давлати шарикӣ дилхоҳе, ки нисбати тамомияти ҳудудӣ, истиқлолияти сиёсӣ ва ё бехатарияш таҳдид ҳис мекунад, таъкид шудааст. Мақсад аз ин масъулиятҳо умуман, барномаи ШБС – таҳкими эътимод ва шаффофии ниятҳо, кам кардани таҳдидҳои ҷаҳонӣ ва пайдо кардани муносибатҳои мустақам бо иттифоқчиёну давлатҳои шарик дар соҳаи амният аст. Дигар вситаҳо, ба монанди НАИШ барои бурдани машваратҳои сиёсӣ байни давлатҳои шарик ва НАТО имкониятҳои муҳим фароҳам меоварад. Сарони давлатҳо ва Вазирон мунтазам барои вохӯрӣ бо Дабири Кулл ва Шӯрои Атлантикаи Шимолӣ ба қароргоҳи НАТО, мақоми асосии қабули қарорҳо дар НАТО ташриф меоваранд.

Андозаҳои чандтарафа

Ба ғайр аз ҳамкориҳои дучониба дар Иттиҳоди ҳамкориҳои евроатлантикӣ андозаҳои муҳими чандтарафа низ мавҷуданд. Он дар Шӯрои ҳамкориҳои евроатлантикӣ (ШҶЕАШ), ки 28-иттифоқчи ва 22-давлати шарикро дар форуми муқолима ва машварат ҷамъ овардааст, таҷассум меёбад. Ҷаласаҳои ШҶЕАШ ҳам моҳ дар сатҳи сафирон, мунтазам дар сатҳи вазирони корҳои хориҷӣ, вазирони дифоъ ва сардорони штабҳои олий, ҳамчунин даврӣ дар дараҷаи олий мегузаранд.

Аъзоёни ШҶЕАШ ба таври мунтазам оид ба доираи васеи масъалаҳои амниятӣ мубодилаи афкор мекунанд, аз ҷумла, оид ба тағйироти шароити амният дар Косово ва Афғонистон, ки дар ин ҳудуд қувваҳои низомии сулҳпазири давлатҳои аъзо ва давлатҳои шарикӣ НАТО амалиёт мебаранд. Ба ғайр аз ин, ШҶЕАШ оид ба кӯмак ва мутобиқ намудани ҳамкориҳои амалӣ, мубодилаи донишу малака дар соҳаҳои мубориза алайҳи терроризм ва қочоқи маводи муҳаддир, амнияти сарҳадот ва дигар масъалаҳо, ки ба паҳншавии силоҳи қатли ом, силоҳи тирандозӣ ва силоҳи сабук марбутанд, ташаббусҳо пеш овард.

Бо нияти кӯмак ба ҷараёни машварату ҳамкорӣ тамоми панҷ шарик аз Осиёи Марказӣ дар қароргоҳи НАТО дар Брюссел (Белгия) намояндагҳои дипломатии худро таъсис доданд. Қазоқистон ва Қирғизистон дар Идораи ҳамкориҳои низомии



Президенти Туркманистон Гурбангулӣ Бердимухамедов ва Дабири Кулли собиқи НАТО Яап де Хооп Схеффер 7-ноябри соли 2007-ум дар қароргоҳи олии НАТО бо мақсади муҳокимаи ҳамкориҳои дучониба мулоқот мекунанд.



Генерал Мартин Демпси (Фармондеҳи штаби нерӯҳои ҳарбии ИМА) бо Генерал-майор Виктор Маҳмудов (ҳамонвақта фармондеҳи штаби нерӯҳои ҳарбии Ўзбекистон) ва подполковник Дилмурод Исакулов (намояндаи ҳарбии Ўзбекистон дар НАТО) ҳангоми вохӯрии 168-уми фармондеҳони штаб дар қароргоҳи олии НАТО дар моҳи январӣ соли 2013.

Фармондеҳии НАТО, ки дар қароргоҳи Сарфармондеҳи Нерӯҳои муттаҳидаи мусаллаҳ дар Аврупо дар шаҳри Монс (Белгия) ҷойгир шуда, ба иштироки давлатҳо дар чораҳои машқӣ ва таълимӣ мусоидат мекунад, намояндагӣ мекунад. Ба ғайр аз ин, Қазоқистон ва Ўзбекистон дар қароргоҳи НАТО дар Брюссел вакилҳои ҳарбии худро доранд.

Самтҳои асосии ҳамкорӣ

Ба ғайр аз мусоидат кардан ба шаффофият ва бунёди боварӣ, афзалиятҳои асосии НАТО бо шарикон дар Осиёи Марказӣ баланд бардоштани дараҷаи мутобикати фаврӣ (қобилияти бурдани амалиёти ҳарбӣ дар якҷоягӣ бо қувваҳои мусаллаҳи иттифоқчиён ва дигар мамлики шарикони НАТО) ҳангоми бурдани амалиёти сулҳовар ва рушди ҳамкории амалӣ алайҳи таҳдидҳои умумии амниятӣ ба ҳисоб меравад. Як қатор давлатҳо ҳамчунин аз машваратҳои махсус ва аз кӯмак дар ислоҳоти соҳаи дифоъ ва бехатарӣ бархурдор мешаванд. Соҳаҳои дигари муҳими ҳамкорӣ - тайёри ба офатҳо ва ҳамкорӣ дар соҳаҳои илм ва ҳифзи муҳити зист аст. Дар якҷоягӣ бо ин, фаъолиятҳо дар самти дипломатияи ҷамъиятӣ, ки барои баланд бардоштани сатҳи огоҳонӣ оид ба нақши НАТО ва манфиати ҳамкорӣ бо Созмони аҳдномаи Атлантикаи Шимолӣ дар раванди таҳияшавӣ қарор доранд.

Ислоҳот дар соҳаҳои дифоъ ва амният

Ислоҳоти соҳаҳои дифоъ ва амният чун пештара дар ҳамкории НАТО бо давлатҳои шарик торафт аҳамияти махсус касб мекунад. НАТО ва баъзе давлатҳои аъзои он дар ин соҳа соҳиби таҷриба ва малакаву донишҳои зиёд гаштаанд, ки аз ин таҷриба шарикон истифода бурда метавонанд.

Яке аз вазифаҳои муҳимтарин – баланд намудани дараҷаи иқтидори давлатҳои шарик дар дастгирии амалиёти сулҳовар ва амалиёти танзими бӯҳронӣ таҳти роҳбарии НАТО аст. Барномаҳои дучониба ва машқҳои фаромиллӣ барои зиёд намудани қобилияти ҳамкорӣ намудани мамлакатҳои шарик бо қўшунҳои НАТО мусоидат мекунад. Соҳиби як забони умумӣ шудан ва ташкил намудани мувофиқати фаврӣ аз нигоҳи равандҳои меъёрӣ аҳамияти хоса касб мекунад.

Боз як самти афзалиятноки ҳамкории мамлики шарик дар ислоҳоти соҳаи дифоъ ва амният – мусоидат кардан ба идораи самаранок ва идораи амалии институтҳои дифоъ, ҳамчунин назорати умумии шаҳрвандӣ ва демократӣ аз болои нерӯҳои низомӣ мебошад.

Миссияи «Кӯмаки боқатъият»-и НАТО дар Афғонистон

Миссияи нави НАТО дар Афғонистон «Кӯмаки боқатъият» ном хоҳад гирифт. Ин айнан миссияи ИСАФ таҳти дигар ном набуда, аз ҷиҳати миқёс миссияи кўчактар хоҳад буд. Мақсади ягонаи он – кӯмак дар омодагӣ, маслиҳат ва мадад ба нерӯҳои афғон аст. Ба ғайр аз ин, НАТО тасмим гирифтааст, ба Нерӯи миллии амниятӣ Афғонистон кӯмаки молиявӣ расонад; ва ҳам мамлакатҳои аъзои НАТО ба он қарор омаданд, ки тавассути ташаббуси «Ҳамкории дарозмуддат» муносибатҳои сиёсии худ бо Афғонистонро таъмиқ бахшанд.

Аксарияти давлатҳои аъзои НАТО ва ҳам шарикони НАТО хоҳиши кӯмакрасонӣ ба ин миссияро изҳор намуданд. НАТО садоқати худро нисбати таъмини амният дар Афғонистон ва умуман минтақаро нигоҳ дошта, ин муносибати башардўстонаи худро дар дараҷоти олитарин собит сохтааст.

Дар моҳи июни соли 2013 вазирони дифоӣ мамлики аъзои НАТО принципҳои асосии миссияро тасдиқ намуданд. Мазмунҳои ин миссия дар муносибати маҳдуд акс ёфта, дар панҷ навоҳӣ - дар Кобул, шимол, ғарб, ҷануб ва шарқи мамлакат густариш меёбад. Моҳиятан он ба дастгирии мақомоти ҳадамоти миллии, яъне мақомоти низомӣ ва ҳамчунин ба омодагӣ дар дараҷоти корпусҳои ҳарбӣ ва идораҳои пулис равона шудааст. Банақшагирии миссияи «Кӯмаки боқатъият» то соли 2014 давом мекунад.

Дар замоне, ки аксари мамлакатҳои дигари шарик ислоҳоти ҳарбӣ ва тағйири қувваҳои мусаллаҳ ихтисор гардид ва ё ки сохтори мавҷудаи амниятанро мутобиқ гардониданд, дар Осиёи Марказӣ вазъият ба таври дигар сурат гирифт.

Аксари мамлакатҳои минтақа маҷбур буданд гурӯҳи нави афсаронро ташкил диҳанд, ки онҳоро бояд интиҳоб карда таълим мебуданд. Баъдан, сохтори нави вазоратҳои дифоъ баҳри ислоҳоте, ки ба назорати парламонӣ ва шаҳрвандӣ, ба нақшагирии шаффоф ва тақсимои захираҳо дар соҳаи дифоъ мусоидат менамуданд, мураккаботҳо пеш меоварданд.

Дастгоҳи муҳимтарин, ки ба мамолики шарик дар соҳаи ислоҳоти техникаи мушаххас кӯмак мекунад, Ҷараёни банақшагирӣ ва таҳлили ШБС (ҶНТБС) мебошад. Маҳз он имкон медиҳад, ки қувва ва маблағи барои амалиёти нигоҳдошти сулҳ таҳти роҳбарии НАТО гузаронидашаванда муайян карда, баҳо ва рушд дода шаванд.

ҶНТБС ҳамчунин ба мамолики шарик дар ташкил кардани қувваҳои мусаллаҳи самаранок ва аз ҷиҳати иқтисодӣ камхарчу пойдор меъёрҳоро муайян намуда, доираи васеъи ислоҳоти ҳарбию пуштибонӣ мекунад. Бо ҳар як мамлақати иштирокчи дар ҷаҳонҷӯбаи ҶНТБС мақсадҳои ҳамкорӣ муҳокима ёфта, ҳарсола раванди инкишофи он таҳлил карда мешавад. Якҷанд шарикони НАТО аз Осиёи Марказӣ тасмим гирифтанд, ки дар ҶНТБС иштирок кунанд. Қазоқистон аз соли 2002 дар он ширкат меварзад; Ўзбекистон ва Қирғизистон мувофиқан солҳои 2002 ва 2007-ум ба ин раванд дохил шуданд. Аммо иштироки ин ду давлат таи чанд соли ахир мавқуф аст. Тоҷикистон низ таваҷҷӯҳи худро ба ҶНТБС изҳор намудааст.

Дар натиҷаи кӯшишҳои Қазоқистон дар соҳаи баланд намудани дараҷаи мутобиқати фаврӣ бо нерӯҳои НАТО, бо кӯмаки мамолики НАТО аввал баталёни қазоқистонӣ (КАЗБАТ) ва баъдтар бригадаи қазоқистонӣ (КАЗБРИГ) ташкил ёфтанд. Аз соли 2006 сар карда, Қазоқистон дар якҷоягӣ бо мамолики аъзои НАТО ва ҳамкорони минтақавии худ машқҳои ҳарсолаи низомии “Уқоби даштӣ”-ро мегузаронад. Ин машқҳо ба баланд шудани дараҷаи мутобиқати фаврии КАЗБАТ ва нерӯҳои Созмони аҳдномаи Атлантикаи Шимолӣ мусоидат мекунанд. Дар солҳои 2012 ва 2013-ум Қазоқистон машқоро дар руҳияи “Шарикӣ барои сулҳ” гузаронида буд. Ҳамчунин Қазоқистон қарори худро дар бораи расидан ба дараҷаи бо НАТО пурра мутобиқат ёфтани фаврии баъзе қисмҳои худро изҳор намуд (масалан, КАЗБАТ). Мувофиқи Консепсияи потенциалҳои фаврӣ – муттаҳидшавии нерӯҳо, НАТО нисбати қисмҳо меъёрҳо, сатҳи тайёри, баҳодиҳӣ ва сертификатсияро пешниҳод мекунад. Дар натиҷа, мамлакатҳои шарик нерӯҳои фавран мутобиқшудаи замонавӣ ва густаришбандаро соҳиб мешаванд, ки баъдан аз онҳо дар амалиётҳои гуногуни СММ аз қабилӣ сулҳовар ва таҳкими суботу амният истифода бурдан мумкин мегардад. Ҳамчунон имконияти амали онҳоро дар оянда дар якҷоягӣ бо НАТО дар амалиётҳои танзими бӯҳронӣ ва башардӯстӣ дар назар доштан мумкин аст.

Қирғизистон – мутобиққунии иҷтимоӣ ва такмили малақаҳои хизматчиёни ҳарбии ба эҳтиёт рухсатдодашуда

Дар соҳаи мутобиққунии иҷтимоӣ ва такмили малақаҳои хизматчиёни ҳарбии ба эҳтиёт рухсатдодашуда НАТО ба Қирғизистон тавассути курсҳои таълимии забони англисӣ, мудирӣ ва технологияҳои иттилоотӣ кӯмак мекунад. Домандор шудани доираи барнома дар минтақа соли 2012 ба вуқӯъ пайваст; ҳоло ин курсҳои таълимӣ дар шаҳрҳои Бишкек ва Ош низ амал мекунанд. Идораи нави он дар шаҳри Ош ҳамчунин бо таълими марзбонони ба эҳтиёт рухсатдодашуда машғул аст. То охири соли 2013 дар доираи ин барнома қариб 450 нафар хизматчиёни ҳарбии собиқ донишҳои худро тақмил доданд. НАТО тасмим гирифтааст, ки соли 2014-ум барои қариб 140 нафар ҳарбиёни собиқ даҳ курсҳои азнавтэйрқунӣ ташкил кунад.



Аскарони қувваҳои мусаллаҳи Қазоқистон дар машқҳои “Уқоби даштӣ” иштирок мекунанд. Соли 2013-ум Қазоқистон қарори худро дар бораи ба Африка ва Ҳаити ба ҳайси шорехони миссияи сулҳовари СММ ирсол намудани 20 нафар афсарони худ эълон намуд.



Дар Қазоқистон машқҳои “Уқоби даштӣ-2013” мегузаранд, ки ба машқи тадбирҳои сулҳовар ва баланд бардоштани иқтисодии ҚАЗБАТ нигаронида шудаанд. Тренинг барои 1260 нафар ҳарбиён, назоратчи ва дигар иштирокчиён аз 12 давлат гузаронида шуд.

Қазоқистон соли 2007-ум иштирок дар Барномаи таъмиқи таълими ҳарбию кард (DEEP); дар доираи барнома ба Донишгоҳи миллии дифоъ (ДМД) дар коркарди нақшаҳои таълимӣ ва аз педагогика, ки бо системаи таълими макотиби олии низомии НАТО ва мамолики Ғарб мувофиқ аст, кӯмак расонида мешавад. Дар айни замон Барномаи умқдори таълими ҳарбӣ ба расонидани мадад ба ҳайъати омӯзгорони ДМД ва коркарди курсҳои барои Маркази таълими ШБС Донишкадаи ҳарбии қўшунҳои хушқигарди Қазоқистон (КАЗЦЕНТ) равона шудааст.

Ба ҳайси аъзои иттиҳоди марказҳои машқӣ-таълимии шарикӣ (РТЕС) Қазоқистон ба кори созмон додани потенциали давлатҳои аъзо ва давлатҳои шарикӣ НАТО саҳми худро мегузорад. ҚАЗЦЕНТ расман ба сифати РТЕС соли 2010 шинохта шуд; он дар мубодилаи таълими инструкторон иштирок мекунад, то дар яқоягӣ бо аъзои дигари ҷамъияти РТЕС ба монанди Маркази фаромиллии нерӯи дифоӣ Финляндия ва Маркази машқӣ байналхалқӣ қувваҳои мусаллаҳи Шветсия нақшаҳои таълимӣ тартиб диҳад.

Қазоқистон ҳамчунин бо таҷриба дар соҳаи фаъолияти худ оиди ҶНТБС минтақаро ошно мекунад ва сари ҳамин мавзӯ анҷумани минтақавиро доир кард. Ба ғайр аз ин, ҚАЗЦЕНТ барои мамолики аъзо ва мамолики шарик курсҳои ҳарсолаи забони англисиро оид ба истилоҳоти низомӣ, равандҳои штабии НАТО ва курси шиносии панҷрӯза оид ба таърих, иқтисод ва маданияти Осиёи Марказӣ ва Афғонистонро ҳавола менамояд.

Мувофиқи дарҳости Ҳукумати Ўзбекистон моҳи декабри соли 2013-ум НАТО дар лойиҳаи барномаи DEEP ҳамкорӣ бо Ўзбекистонро густариш дод. Таи се соли охир гурӯҳҳои сермиллати омӯзгорон таҳти сарпарастии НАТО дар коркард ва таҳияи чор барнома дар соҳаҳои шиносӣ бо НАТО, равандҳои штабии НАТО, мубориза бар зидди терроризм ва банақшагирии ғавқуллодаи шаҳрвандӣ иштирок мекунанд. Барномаи DEEP дар ҳамкорӣ бо Маркази таълимии ШБС Ўзбекистон қорбаст мегардад.

Самти дигари барои Созмони аҳдномаи Атлантикаи Шимолӣ афзалиятнок – ин ба мамолики шарик тавассути механизми фондҳои мақсадноки НАТО-ШБС расонидани мадад дар пиёда гардонидани лоиҳаҳо оид ба беяроқгардонӣ аст. Мақсади лоиҳаҳо - ба мамолики шарик дар нобуд кардани захираҳои зиёдатӣ ва қўҳнашудаи минаҳо, силоҳи тирандозӣ ва силоҳи сабуку лавозимоти ҷангӣ кӯмак расонида, дар бартараф намудани оқибатҳои ислоҳоти ҳарбӣ мадад расонидан аст. Ин лоиҳаҳо, ки аз ҳисоби маблағҳои ихтиёрии баъзе мамолики аъзо ва мамолики шарик таъмин мешаванд, ҳамкориҳои самарабахшро бо ташкилотҳои дигари мувофиқ дар назар доранд. Дар Тоҷикистон Барномаи Фонди мақсадноки НАТО -ШБС татбиқ карда мешавад, ки аз тарафи Британияи Кабир сарпарастӣ карда шуда, ба сифати сармоягузори асосӣ Ҷопон баромад мекунад; дар доираи ин лоиҳа маводи хатарноки тарканда нобуд карда, тарҳрезии назорат аз болои захираҳои аслиҳа ва идораи сарҳад ба амал бароварда мешавад. Самараи ҳамин лоиҳа буд, ки соли 2004-ум Тоҷикистон 1200 минаҳои

зиддипиёдагардро дар ҳудуди худ безарар сохта, ӯҳдадории худро мувофиқи Конвенсияи Оттава дар бораи нобудкунӣ ва манъи истифода, захиракуни, истеҳсол ва интиқоли минаҳои зиддипиёдагард иҷро кард.

Дар Қирғизистон НАТО соли 2009 барномаи мутобиқкунии иҷтимоӣ ва тақмили малакаҳои хизматчиёни ҳарбии ба эҳтиёт рухсатдодашударо оғоз намуд. Аз ҳамон давра ин барнома васеъ гашта, ҳам дар пойтахти давлат – Бишкек ва ҳам дар шаҳри калонтарини дуввуми Қирғизистон, яъне шаҳри Ош татбиқ мегардад. Ҷавобан ба дархости ҳукумати Қирғизистон таҳти сарпарастии Туркия ва иштироки Швейтсария корҳои пешаки аз рӯи барномаи эҳтимолии Фонди мақсадноки НАТО -ШБС оид ба тақмили назорат аз болои захираҳои аслиҳа, силоҳи тирандозӣ ва силоҳи сабуку лавозимоти ҷангӣ оғоз ёфта буданд.

Омодагӣ ба офатҳои табиӣ, фалокатҳо ва бартараф кардани оқибатҳои он

Ҳатто барои мамлаки тачрибадор низ ҳалли мушкилоти марбут ба офатҳои табиӣ ва фалокатҳои техногенӣ душвор аст. Оқибатҳои ин офатҳо одатан аз сарҳадҳои давлатҳо убур карда, амнияти суботи минтақаҳо низ зери хавф монданашон мумкин аст. Мувофиқан, ҳамкорӣ дар соҳаи омодагии таъсирбахш ба офатҳо ва бартараф намудани оқибатҳои он (ки дар НАТО бо номи «банақшагирии фавқулуддаи шаҳрвандӣ» маъруф аст) хеле муҳим буда, қисми таркибии фаъолиятҳои шарикӣ ба шумор меравад. Як зумраи давлатҳои шарикӣ НАТО дар Осиёи Марказӣ дар якҷоягӣ бо НАТО барои баланд намудани сифати иқтисодии худ ҷиҳати тайёр будан ва расонидани амалҳои ҷавобӣ

Мадад ба Осиёи Марказӣ дар мубориза бар зидди қочоқи маводи муҳаддир аз Афғонистон

Дар Афғонистон қариб 90% тарёки ҷаҳон истеҳсол мешавад, ки ин дар навбати худ ба ҷамъияти ҷаҳонӣ таҳдиди басо ҷиддист. Савдои маводи муҳаддир бевосита бо ҷиноятгарии муташаккил ва сармоягузори терроризм ҳамбаста мебошад. Истеъмоли маводи нашъаовар низ ҳамчунин муаммои азими иҷтимоӣ ва ҳам соҳаи тандурустӣ буда, сарҳадҳои милливу давлатиро намеписандад.

Тамоми панҷ мамлакатҳои шарикӣ Осиёи Марказӣ дар лойиҳаи Шӯрои Руссия - НАТО, ки моҳи декабри соли 2005 шурӯъ шуда, бо мақсади ба услубҳои мубориза зидди қочоқи маводи муҳаддир омӯзонидани ходимони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ равона гашта буд, ширкат меварзанд. Ин ташаббус ба баланд бардоштани иқтисодии мақомоти маҳаллӣ ва мустаҳкамкунии пайвандҳои минтақавӣ нигаронида шудааст. Ташаббус аз мубодилаи тачриба ва донишҳо, ки мамлаки НАТО ва Руссия мавриди ҳамкорӣ бо ҳадамоти дараҷаи миёнаи Афғонистон, мамлакатҳои Осиёи Марказӣ ва Покистон андӯхтаанд, маншаъ мегирад.

Идораи СММ оид ба маводи муҳаддир ва ҷиноятчиғӣ (ИММҶ СММ) ба ҳайси иҷрокунандаи масъули лойиҳа баромад мекунад. Ҳамзамон бо он, ки дар маҳалҳо низ курсҳои таълимии сайёр ташкил мешаванд, машқҳои таълимӣ барои афсарони Афғонистон, мамлаки Осиёи Марказӣ ва Покистон дар Руссия, Туркия ва ИМА гузаронида шуданд. Соли 2013 дар доираи ҳамаи лойиҳа кӯшиши мадад баҳри ташкил додани системаи таълими байналхалқӣ оид ба мубориза зидди қочоқи маводи муҳаддир оғоз ёфт. Ин талошҳо барои расонидани кӯмак ба фаъолияти ИММҶ СММ дар ташкил намудани идораҳои ҳамкориҳои сарҳадӣ дар нуқтаҳои гузариши марзбонии байни Тоҷикистони Шимоли ва Қирғизистони Ҷанубӣ равона шудааст.

Мамлакатҳои Шӯрои Руссия – НАТО (ШРН), ки дар ин лойиҳа иштирок мекунанд, дар якҷоягӣ бо вакилони Осиёи Марказӣ ва Покистон мунтазам ҷаласаҳои сатҳи олии доир мекунанд. Дар ҷаласаҳои тарафҳои гуногуни лойиҳа оид ба масъалаи омӯختани услубҳои мубориза зидди қочоқи маводи муҳаддир дар мувофиқат бо манфиатҳои мамлакатҳои баррасӣ мегарданд. То охири соли 2013 зиёда аз 3000 нафар ходимон дар доираи ҳамаи лойиҳаи ШРН тақмили ихтисос намуданд. Муассири лойиҳа боз дар он зоҳир мешавад, ки баъди доир намудани курси асосии таълимӣ тақлифҳо оид ба ташкил намудани курсҳои вижаи услубҳои мубориза зидди қочоқи маводи муҳаддир барои ходимони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ба миён меафтанд.

ба офатҳои табиӣ фаъолият мебаранд. Тадбири зиёди ин соҳа дар чаҳорҷӯбаи Маркази евроантлантикии мутобиқгардонии амалҳои ҷавобӣ ба офатҳои табиӣ ва фалокатҳо сурат мегиранд (МЕМҚОТФ).

МЕМҚОТФ соли 1998-ум барои ҳамоҳанг сохтани талошҳои давлатҳои ШҶЕАШ дар ҳолати пеш омадани офатҳои табиӣ таъсис дода шудааст. Масалан, ҳамин созмон барои ҳамоҳанг сохтани кӯмак ба манотиқи ҷанубии Қирғизистон баъди дарҳости ҳукумати ин давлат ҳангоми обҳезиҳои соли 2005 ва бориши зиёди барф дар соли 2006, ки харобиҳои азим оварданд, кӯшиш ба харҷ дод.

Аксарияти давлатҳои шарикҳои НАТО дар Осиёи Марказӣ дар тадбирҳои машқҳои МЕМҚОТФ иштирок менамоянд, Қазоқистон бошад ба маркази фаврии ташкилот дар қароргоҳи олии НАТО намояндаи худро ирсол намуд. Ин машқҳо барои баҳодиҳии қувваю воситаҳо дар ҷараёни амалкунӣ имконияти васеъ фароҳам оварда, барои муайян кардани самтҳои ояндаи ҳамкорӣ барои дурнамо мусоидат мекунад. Таи солҳои охир ҳиссаи асосии тадбирҳои МЕМҚОТФ дар мамолики шарик иқдом ёфта, ташкил ва гузаронида шудаанд. Ин боз як далел бар он аст, ки давлатҳои шарик ба ҳамкорӣ дар соҳаи банақшагирии фавқулуддаи шахрвандӣ баҳои баланд медиҳанд. Воқеан, ин соҳа қисми фарохтарини ғайринизомии фаолияти ШБС аст.

Тоҷикистон – лоиҳаи фонди мақсаднок оид ба бехатаркунӣ ва нигоҳдошти захираҳои ҷарбӣ дар маҳалҳои сарҳадӣ.

Дар Тоҷикистон захираҳои ҷарбӣ таҳти ихтиёри як қатор вазоратҳо қарор дошта, бо сабабҳои таърихӣ ва мақсади таъмини амният қисми зиёди онҳо ба тамоми ҳудуди мамлакат паҳн шудааст. Фонди мақсадноки НАТО аз ҳисоби хидматчиёни ҷарбии Тоҷикистон, ки ба эҳтиёт руҳсат дода шудаанд, барои безарар кардани маводи тарканда гурӯҳҳои махсус ташкил мекунад ва густариш мекунад. Ин гурӯҳ бехатарии ҷисмониро таъмин карда, идораи захираҳои ҷарбиро ба амал мебарорад ва дар як вақт оид ба безараркунии маводи тарканда ва оид ба бехатарии техникаву ҷисмонии захираҳои ҷарбӣ маслиҳатҳои мутахассисро пешниҳод мекунад.

Дар ҳамкорӣ бо мақомоти давлатӣ ва ҷамъиятҳои маҳаллӣ гурӯҳи безаракунӣ маводи таркандаи Фонди мақсаднок лавозимоти ҷангии зиёдатӣ ва ношоямро безарар карда, дар ҳолати зарурӣ захираҳои боби истифодаро ба маконҳои бехатар интиқол мекунад. Мувофиқи дарҳост ва ризоияти Ҳукумати Тоҷикистон гурӯҳи безаракунӣ маводи таркандаи Фонди мақсаднок бо мақсади тафтиш кардани бехатарӣ ва ҳолати нигоҳдошт дар давраи дигари лоиҳа аз иншоотҳои дурдаст боздид мекунад. Ҳисоботи натиҷаҳои тафтиш барои коркарди тавсияҳо аз рӯи амалиёти бартаридоштаи баъдина хизмат мекунад. Ба ғайр аз ин, ба кормандони муассисаҳои давлатии Тоҷикистон барои таъмини бехатарӣ ва идораи захираҳои лавозимоти ҷангӣ тайёрӣ гузаронида мешавад.



© NATO

Илм ва муҳити атроф

Зиёда аз 20 сол аст, ки олимону муҳаққиқони Осиёи Марказӣ дар доираи фаъолияти барномаи “Илм баҳри сулҳу амният” (ИБСА) ширкат меварзанд. Барномаи ИБСА ба ҳамкорӣ дар соҳаи ҳамбастагии наздик рӯи масоили оид ба устувории амнияти мамолики шарик ва аъзои НАТО мусоидат мекунад. Ба сайёю кӯшиши байнулмилалӣ, алалхусус дар партави минтақа, ин барнома ҷаҳд дорад, ки ба таҳдидҳои нави бехатарӣ муқобилат нишон дода, ба амалиётҳои таҳти сарпарастии НАТО гузаронидашаванда кӯмак намояд. Ҳамчунин, такмил додани системаи огоҳкунӣ ва пешгӯӣ қардан баҳри пешгирии офатҳо ва вазъиятҳои бӯҳронӣ дар доираи ҳамин барнома сурат мегирад.

Ҳамкорӣ байни олимони – анъанаест, ки заминаи пешрави илмӣ мебошад. Шабакаҳои ташкилшаванда ҳамчунин, дар дарёфти тафоҳум ва маҳкам намудани эътиқод байни ҷамъиятҳои маданияту анъанаҳои мухталифдошта ба татбиқ қардани мақсадҳои сиёсӣ мусоидат мекунанд. Боз як вазифаи ИБСА – кӯмак қардан ба раванди мубодила ва интиқоли технологияҳо аст, то мамлакатҳои шарик тавонанд, ки дар доираи фаъолияти ҳамкоронаи мушаххас вазифаҳои мубрами худро иҷро намоянд. Он тавассути амалигардонии лоиҳаҳои бисёрсолаи илмӣ -тадқиқотӣ, симпозиумҳо ва барномаҳои таълимӣ амалӣ гардонидани мешавад.

Дар айни ҳол мутахассисон аз Осиёи Марказӣ ва давлатҳои узви НАТО болои доираи фароҳи масоили марбут ба амният аз ҷумла, мубориза зидди терроризм, пешгӯии офатҳо ва огоҳонӣ аз фалокатҳои табиӣ, ҳамчунин бехатарии муҳити зист қор мебаранд. Масалан, дар моҳи июни соли 2012-ум дар шаҳри Бишкек (Қирғизистон) курси такмили ихтисос ташкил қарда шуд, ки дар ҷаҳорҷӯбаи он ба низомиён ва мутахассисони ғайринизомӣ оид ба созмон додани иқтидори миллии зидди террористӣ методология ва муносибати умумӣ тавсия қарда шуд. Моҳи майи соли 2013 дар анҷуман дар шаҳри Самарқанд (Ўзбекистон) масоили оид ба пешгирии бӯҳрон ва низоъҳо тавассути пешгӯӣ қардани офатҳои табиӣ, амсиласози бӯҳронҳо ва рушди устувор дида баромада шуд. Чун ҳулоса бояд лоиҳаи чандсолаи илмӣ-тадқиқотиро оид ба ифлосшавии фаромарзии об (соҳае, ки дар нашъунамои иҷтимоӣ-иқтисодии аҳолии минтақа аҳамияти хоса дорад) зикр намуд, ки айни ҳол бо иштироки мутахассисони Қазоқистон, Қирғизистон, Тоҷикистон ва Ўзбекистон сурат мегирад.

Дипломатияи ҷамъиятӣ

Ҳамкорӣ бо мамлакатҳои шарик Осиёи Марказӣ дар соҳаи дипломатияи ҷамъиятӣ ба баланд бардоштани сатҳи огоҳонӣ оид ба Иттиҳоди Атлантикаи Шимолӣ ва нафъи шарикӣ бо НАТО ва ҳамчунин ҷалб намудани ашхоси калидӣ, ки афкори ҷамъиятиро ташкил медиҳанд ва ҷомеаи шаҳрвандӣ равона шудааст. Дар айни ҳол бо давлатҳои шарик манфиатдор ҷиҳати таъсис додани шабакаҳо бо донишгоҳҳо, созмонҳои ғайриҳукумати ва ВАО ҳамкорӣ қараён дорад. Ташкилотҳои маҳаллӣ ва ё созмонҳои ғайриҳукумати бо кӯмаки НАТО ва ҳамкорӣ бо ташкилотҳои давлатӣ тадбирҳои мухталиф чун семинар, анҷуман ва симпозиумҳо ро доир мекунанд.



Иштирокчиёни симпозиум оид ба пешгӯӣ қардани офатҳои табиӣ, амсиласозии бӯҳронҳо ва рушди устувор дар доираи лойиҳаи “Илм барои сулҳу ва амният”. Симпозиум моҳи майи соли 2013-ум дар шаҳри Самарқанд (Ўзбекистон).



Донишҷӯёни Донишгоҳи миллии Қазоқистон ба номи Ал-Фаробӣ дар анҷумани модели НАТО моҳи ноябри соли 2013-ум иштирок менамоянд. Дар доираи ин тадбир, ки Маркази иттилоотии НАТО ташкил қарда буд, бо ходимони байналмилалӣ қароргоҳи НАТО телеанҷуман доир гашт.

Аз соли 2007-ум дар Алматои (Қазоқистон) Маркази бойгонӣ ва иттилооти НАТО амал мекунад, ки дарёфти санаду ҳуҷҷатҳои гуногунро осон мекунад. Иттиҳоди Атлантикаи Шимолӣ дар минтақаи мазкур шабакаи китобхонаҳои депозитарӣ ва “Гӯшаҳои НАТО”-и мултимедиявиро ташкил медиҳад, аз ҷумла, аввали соли 2014 дар Донишгоҳи иқтисодии ҷаҳонӣ ва дипломатия дар шаҳри Тошканд (Ўзбекистон) ин ташаббус амалӣ гардид. Ходимони илмӣ, давлатӣ ва ашхосе, ки дар ташаккул додани афкори омма дар ин давлат саҳми арзанда доранд, мунтазам ба қароргоҳи олии НАТО даъват карда мешаванд. Дар қароргоҳ ба онҳо имконияти шиносии наздик бо фаъолияти Иттиҳоди Атлантикаи Шимолӣ фароҳам оварда мешавад.

Ашхоси мақомдори НАТО ҳамчунин, бо мақсади вохӯрӣ бо намоёндагони давлатҳои муайян ва хондани маърузаҳо ба минтақа ташриф меоваранд.

Корманди НАТО оид ба алоқаҳо ва ҳамоҳангӣ бо мамлики Осиёи Марказӣ дар соҳаи дипломатияи ҷамъиятӣ нақши муҳим дорад, алаҳусус барои ҷалб намудани ҷомеаи шаҳрвандӣ ва воситаҳои ахбори омма ва ҳамчунин иштирок дар чорабиниҳои оммавӣ.

- 1992 Қазоқистон, Қирғизистон, Тоҷикистон, Туркменистон ва Ўзбекистон ба Шӯрои ҳамкориҳои Атлантикаи Шимолӣ ҳамроҳ мешаванд.
- 1994 Қазоқистон, Қирғизистон, Туркменистон ва Ўзбекистон Ҳуҷҷати ҷаҳорҷӯбавии (ШБС) “Шарикӣ барои сулҳ”-ро имзо мекунанд.
- 2001 Шарикон аз Осиёи Марказӣ дар якҷоягӣ бо дигар аъзои Иттиҳоди евроатлантикӣ амалҳои террористии 11-уми сентябрро маҳкум мекунанд ва мубориза зидди терроризмро ба зимма мегиранд. Ҳуқуқи парвоз дар ҳудуди давлативу истифода аз иншоотҳо дар Осиёи Марказӣ бо мақсади кӯмак ба амалиётҳои эътилоф, ки таҳти сарпарастии ИМА дар Афғонистон сурат мегиранд, дода шудааст.
- 2002 Тоҷикистон ба “Шарикӣ барои сулҳ” ҳамроҳ мешавад.
Қазоқистон ва Ўзбекистон дар Ҷараёни банақшагирӣ ва таҳлил ҶБНТ ба иштирок оғоз мекунанд.
- 2003 Дар Ўзбекистон машқҳои амалҳои ҷавобӣ ба офатҳои табиӣ “Фарғона-2003” гузаронида мешаванд.
НАТО ба зиммаи худ роҳбарии Қувваҳои байналмиллалӣ мададгори амният дар Афғонистонро мегирад; мамлакатҳои шарикӣ Осиёи Марказӣ барои гузаронидани миссия кӯмак мекунанд.
- 2004 Дар Саммити НАТО дар Истамбул ба қарор омада шуд, ки ба Осиёи Марказӣ ва Қарғоз таваҷҷӯҳи хоса зоҳир карда шавад; Вазифаи Намояндаи махсуси Дабири кулл оид ба ин ду минтақа ва ҳамчунин вазифаи ходими НАТО оид ба алоқаю ҳамоҳангӣ ба ҳар яки ин минтақаҳо қарор карда шуд.
Тоҷикистон бо НАТО созишномаи интиқолро барои амалиётҳо дар Афғонистон имзо намуд.
Бо кӯмаки лоиҳаи фонди мақсадноки ШБС Тоҷикистон зиёд аз 1200 минаҳоро нобуд мекунанд.
- 2006 Қазоқистон Барномаи нахустини инфиродии шарикӣ худро ба мувофиқа мерасонад.
Дар Донишгоҳи миллии Қазоқистон ба номи Ал-Фаробӣ дар шаҳри Алмати Маркази бойгонӣ ва иттилооти НАТО ва дар Китобхонаи миллии дар Остона (Қазоқистон) китобхонаи депозитарии НАТО кушода шуд.
- 2007 Президенти Туркменистон Гурбангули Бердимӯхамедов ба қароргоҳи олии НАТО ташриф овард.
Қирғизистон қарор намуд, ки дар Ҷараёни банақшагирӣ ва таҳлили ШБС иштирок кунад.
- 2009 Дар Академияи дипломатӣ дар шаҳри Бишкек (Қирғизистон) китобхонаи депозитарии НАТО кушода шуд. НАТО барномаи мутобиккунии иҷтимоӣ ва тақмили малакаҳои хизматчиёни ҳарбии аз Қувваҳои мусаллаҳи Қирғизистон ба эҳтиёт рӯхсатдодашударо оғоз мекунанд.

Дар Ҷазоқистон (Остона) Форуми Амнияти Шӯрои ҳамкориҳои евроатлантикӣ (ШХЕФШ) баргузор шуда, машқҳо оид ба тайёрӣ ва эътино ба офату фалокатҳои «Жетису-2009» гузаронида мешавад.

2010 НАТО бо Ҷазоқистону Ўзбекистон дар бораи тавассути роҳи оҳан интиқол намудани борҳои бетаҳдид барои ҳаёт набудаи ИСАФ созиш намуд.

Дар Ўзбекистон лоиҳаи Фонди мақсаднок оид ба нобуд кардани ихтилот (меланж) ба итмом расид.

Президенти Ҷазоқистон Нурсултон Назарбоев ба қароргоҳи олии НАТО ташриф овард.

2011 Президенти Ўзбекистон Ислоҳ Каримов ба қароргоҳи НАТО ташриф овард.

Президенти Қирғизистон Роза Отунбаева ба қароргоҳи НАТО ташриф овард.

2012 Вазирони корҳои хориҷии тамоми мамлакатҳои шарикӣ Осиеи Марказӣ ва вазирони дифои Ўзбекистон дар саммити НАТО дар шаҳри Чикаго иштирок меварзад.

НАТО бо Қирғизистон муоҳидаро дар бораи тавассути роҳи оҳан интиқол намудани борҳои бетаҳдид барои ҳаёт набудаи ИСАФ ба тасвиб мерасонад.

2013 Дар Тоҷикистон густариши лоиҳаи нави Фонди мақсаднок баҳри нобуд кардани маводи хатарноки тарканда ва тарҳрезии назорат аз болои захираҳои аслиҳа ва идораи сарҳад оғоз меёбад.

Президенти Қирғизистон Алмазбек Атамбоев ба қароргоҳи НАТО ташриф овард.

Президенти Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба қароргоҳи НАТО ташриф овард.

Дар Тошканд Идораи корманди НАТО оид ба алоқа ва ҳамоҳангӣ дар Осиеи Марказӣ кушода шуд.

2014 Дар Донишгоҳи иқтисодиёти ҷаҳонӣ ва дипломатияи шаҳри Тошканд (Ўзбекистон) китобхонаи депозитарии НАТО кушода шуд.

Интишороти НАТО-ро метавон дар мағозаи китобҳои электронӣ дастрас намуд: www.nato.int/ebookshop

Дар рисолаҳои маълумотномавии НАТО оид ба самтҳои гуногуни сиёсат ва фаъолияти Иттиҳоди Атлантикаи Шимолӣ маълумот дода шудааст. Ин ахборот таҳти сарпарастии раҳбарияти Дабири Кулл интишор гашта, андешаи расмӣ ё ки мавқеи мамолики ҳукуматҳои алоҳидаи аъзои НАТО-ро мунъакис карданашон ҳатмӣ нест.

Идораи дипломатияи ҷамъиятии НАТО, 1110 Бруссел, Белгия – www.nato.int – © NATO 2014